

da je potem laže izpod pázuhe vzel oca Vórenca! Še dostavljam: kdo verjame, dá bi Marko ne bil ničesar znal o Kostelčevem sv. pismu, ki se je hranilo v knjižnici njega samostana? L—k.

Die Slovonen. Von Josef Šuman. Wien und Teschea Verlag von Karl Prochaska 1881, v 8^{ki}. 183 str. Cena 1 gld. 80 kr. Ta dolgo uže pričakovana knjiga prišla je te dni na svitlo. Ker smo jo prejeli baš mej tiskanjem našega lista, denes ne moremo še obširneje poročati o njej; ako smemo soditi po imenu izbornega in velenčenega pisatelja njenega, pričakujemo izvrstnega dela. Prof. S. Rutar v Spletu obljubil nam je v prihodnjem listu izpregovoriti o njej daljšo besedo.

„*Etruskische Reste in Steiermark und Kärnten*“ zove se razprava, katero je napisal v „Zvonu“ uže omenjeni (ali ne preveč pohvalno!) Dr. Fritz Pichler, znani vseučiliški profesor v Gradcu. Razprava je natisnena v *Mittheilungen der Centralcommission f. hist. Denkmale* l. 1880, str. 32—60. V tej razpravi podarja najprej dr. Pichler, da je nemštvo na dolenjem Štajerskem in Koroškem uže 1000—1200 (!) let staro; omenja ob kratkem naseljenja Slovencev (ali samo „in dünnen Schichten“); prehaja zatem na Kelte, ki so baje največ spomenikov po naših krajih zapustili, in od poslednjih na Etruske, ki so bili po mnenju novejših nemških učenjakov prvotni stanovaleci po iztočnih Alpah.

Ostanke etruščanskih besed išče dr. Pichler v krajevnih imenih. In tu mora uboga slovenščina posojati svoje zaklade, da se ošabna tujka ž njimi kiti. Ker se Etruski imenujejo tudi *Rasena*e, zato vidi dr. Pichler v vsakem imenu, ki počenje z *raz*, etruščansko besedo, tako n. pr. v imenu *Razvor*. Da, celo *Radkersburg* je dr. Pichlerju etruščanskega izvira, akoravno je uže dr. Krones dokazal, da je to ime nastalo iz „*Radigojsburg*“, slovenski prvotno: *Rádigojina*.

Za vzgled, kaj je po dr. Pichlerji vse etruščansko, naj izpišem in njegovega obširnega imenika (na str. 39. omenjene razprave) le sledeča imena: *Goggau* (Kokava), *Koek* (Kolk, Kuk), *Palug* (Polog), *Rauz* (Rovec), *Paliza* (Polica), *Golmetz* (Holmec), *Paludnig*, *Polinik*, *Brašnik*, *Lipnik*, *Latschinig*, *Pradolina*, *Pridula* (Predol), *Prediel*, (Predöl), *Rouna* (Ravna), *Strakica* itd.

Človek bi ne veroval, da je mogoče še dandenes poleg vsega napredka v jezikoslovji in poleg vse „nemške temeljitosti“ v strogo znanstvenej knjigi tako strašno nevednost prodajati, kakor je to uže zaporedoma storil graški učenjak dr. Fritz Pichler. S. R.

„*Die Völker Oesterreich-Ungarns*“ imenuje se zbirka, katero je začel izdavat tega leta Karol Prochaska v Tešnu. Vse delo je preračunjeno na najmanj 12 zvezkov, in od teh so nekateri uže izšli, drugi pa pridejo bodoče leto na svetlo. Deseti zvezek bode obsejal Slovence, katere je oddelal prof. Jos. Šuman, in Hrvate, katere opisuje direktor Jos. Stare. Zadnji zvezek prinese opis Jugoslavenov v Dalmaciji, južnej Ogerskej, Bosni in Hercegovini od Teodora Štefanovića Vilovskega, urednika bivše „*Srb. Zore*“ na Danaji. Iz tega razdeljenja vidi se, da izdajateljstvo prišteva dalmatinske Slovence Srbom, kar niso ne po jeziku, ne po zgodovini. Toda več o tem izpregovorimo, kadar knjiga izide.

Prvi na svitlo prišedši zvezek obseza: „*Die Deutschen in Nieder- u. Oberoesterreich, Salzburg, Steiermark, Kärnten- u. Krain*“, napisal Karl Schöber,

ravnatelj v dunajskem Novem Mestu. — Ta zvezek zanimlje kolikor toliko tudi nas Slovence, ker se dotika tudi naše zgodovine. Žal, da ne moremo v tem oziru dela pohvaliti, ker je zelo optimistično za nemštvo. Schober postavlja začetek nemštva mej Slovenci uže na konec VIII. in v začetek IX. stoletja, ako-ravno nam zgodovina jasno priča, da se je začelo ponemčevanje naših dežel še le po bitki na leškem polji l. 955. in da je preteklo za tem še 200—300 let, predno je dobilo nemštvo prevago nad slovenstvom po Avstrijskem, severnem Koroškem in gorenjem Štajerskem. To nam potrjujejo slovenska krajevna imena, ki se še v XII. in celo XIII. stoletji nahajajo po omenjenih deželah v večjej meri, nego nemška, kar je uže prof. Krones v svojih različnih spisih jasno dokazal.

Na str. 16. poudarja Schober uže delovanje nemških misijonarjev v duhu ponemčevanja in trdi, da so bili Langobardi svojo oblast od juga gori celo do gorénjega Drauburga razširili. To je samooblastno trjenje brez zgodovinske podlage, kakor tudi ono, ki se nahaja v novem Janischevem „Topographisches Lexicon von Steiermark“ II. pg. 191, da so Langobardi celo v Celji in Mariboru gospodovali.

„To „mirno“ ponemčevanje misijonarjev in samostanov povzdignil je s „silnim“ načinom Karl Veliki z utemeljenjem mark in razdeljenjem zemlje mej nemško plemstvo.“ — Niti ta stavek nema zgodovinskega temelja, ker Dümmler in Büdinger izrecno trdita, da Karl Veliki ni uvajal velikih izprememb po naših zemljah in ni odstranjal starih načelnikov ter silil nemščine, da bi si pridobil nagnenje svojih novih podložnikov. Tudi nam zgodovina ravno ob času Karlovičev priča o krepkem slovenskem plemstvu in slovenski jezik popel se je bil prav tedaj do književnega jezika ter obhajal svojo prvo cvetno dobo. Schober misli, da je bila pod Karloviči najlepša priložnost, da se je „cela povodenj“ nemških naselnikov razlila po slovenskih deželah, a ne pomišlja da te dežele še niso bile mirne in varne; da so na njih jugovzhodnej meji razsajali divji Bolgari; da se je bilo tedaj Nemcem brez prenehanja boriti z mogočnimi panonsko-moravskimi knezi in da so malo kesneje divji Magjari poplavili naše zemlje in celo Nemce v sredini njih domovine obiskovali. Ali so bile take razmere ugodne nemškemu naseljevanju? Nikakor ne, in še le potem, ko so bili Magjari na leškem polji do dobrega otepeni ter vzhodno-alpske dežele z nova priklopljene Nemčiji, tedaj še le odprla se je zavora nemške kolonizaciji mej Slovenci.

Schober sicer ne more iz zgodovine dokazati onega zgodnjega naseljenja Nemcev, ali pristavlja lukavo: „um das Bild richtig zu vervollständigen, müssen wir uns neben den grösseren (deutschen) Orten eine bedeutende Anzahl deutscher Einzelhöfe im ganzen Lande zerstreut denken“. Se ve da, če si mi k resnici še kaj družega mislimo, tedaj pač dobi vsa dežela drugačno podobo.

Tudi kar se tiče sedanjih mej nemštva, ni Schober dobro poučen, ker mej drugimi neresničnostimi trdi, „dass sich das Deutschthum ungeschwächt erhalten hat in Gottschee, sowie in der Gemeinde Deutschruth in der Grafschaft Görz“. Kar se Nemškorutarjev tiče, naj se g. Schober le potolaži, ker ti so uže zdavna vsi Slovenci, kakor so tudi nekdanji njih pradedi bili v Bistriškej

dolini (Pusterthal), poprej nego se jih je bila v XI. in XII. stoletji nemška skorja poprijela.

Kako radi bi Nemci slovenske narodnostne meje skrčili, vidi se prav jasno tudi iz najnovejšega njih atlanta: Richard Andree, Allgemeiner Handatlas, katerega so tudi mej Slovence zavlekli v obilnej množini. Karti 21 in 44 tega atlanta kažeta Slovence na Beneškem samo v Reziji in še ti so okolo in okolo od Furlanov obdani. Na Koroškem je razen kanalske doline vse nemško do Rožnika z Zavrhom (Bärental) vred. Na levi strani Drave je slovenska samo Satnica in mali Kos mej Krko in Dravo. Na Štajerskem seza mogočen klin nemštva od severa proti jugu do Maribora. Mej nemškimi enklavami vidijo se tudi Ljubljana, Nemški rut in Ribnici na Dravi (!). S. R.

Hrvatske knjige. Dragoljub, najboljši koledar hrvatski, katerega izdaje Gj. Stj. Deželić uže XIX. leto, prišel je nedavno v Zagrebu za 1882. leto na svitlo ter prinaša jako mnogo zabavnega in poučnega berila, katerega so največ spisali znani pisatelji hrvatski, kakor J. E. Tomić, dr. Lorković, Lj. Vukotinić, prof. Klaić, Lopašič in dr. Dobiva se po 1 gld. v knjigarni Mučnjaka in Sanftlebenska v Zagrebu. — Tretji zvezek velikega akademijskega „rječnika“ (str. 481—720), katerega ureduje neumorni akademik dr. Gj. Daničić, prišel je te dni na svitlo. Ta zvezek nadaljuje besedo „bogat“, a završuje z besedo „buka“. — 58. knjiga akademijskega „Rada“ (str. 230 in 1 tabela, cena 1 gld. 50 kr.), ki je te dni zagledala beli dan, poleg mnogovrstne znanstvene tvarine od raznih pisateljev hrvatskih objavlja tudi jezikoslovno razpravo prof. dra. L. Geitlerja: Prilozi k hrvatskoj gramatici i glasoslovju.“

Iz Zagreba se nam piše: Prof. Armin Pavić piše za Ersch-Gruberjevo enciklopedijo obširno razpravo „Vuk St. Karadžić“. — Dr. J. pl. Bojničić, uradnik narodnega muzeja v Zagrebu, jel bode ob novem letu izdajati „Südslavische Revue“, v kateri se bodo razpravljali v nemškem jeziku pojavi novejših hrvatske, srbske, slovenske in bolgarske literature. Takoj v prvih listih izide razprava o slovenskem pesniku X—u, katero je spisal v Zagrebu živeč Slovenec. — Milivoj Šrepel dovršil je prevod Jurčičevega „Tugomera“ ter ga v kratkem izda. — Dne 17. novembra t. l. umrl je v Zagrebu Dr. Danilo Medaković, načelnik pravoslavne cerkvene občine in vlastelin v Pisarovini, porojen 17. novembra 1819. l. v Zrmanji v Dalmaciji. Medaković bil je odličen pisatelj srbski. V mladih letih svojih odgajal je srbskemu knezu Milošu njegova sina Milana in Mihajla, poznejšega kneza srbskega. Od leta 1852. do 1859. izdaval je najvplivnejši srbski list „Srbski dnevnik“ z beletristično prilogo „Sedmica“, pozneje list „Napredak“ v Novem Sadu. L. 1852. spisal je zgodovino srbskega naroda v štirih zvezkih; životopis kneza Mihajla ostavil je v rokopisu. Zadnja leta živel je v Zagrebu ali v Pisarovini, ljubljen in poštovan od vsakega, kdor ga je poznal. — Na veliki školi v Belemgradu imenovan je S. Vulović za profesorja „istorije jugoslavenskih literatura“, kateri predmet je prej predaval Stojan Novaković. — Pravniki A. Pukler v Zagrebu izdal bode ob svojih troških imenitno knjigo o svatbenih običajih v Hrvatih. Prof. dr. I. Haněl, zdaj v Pragi, pregledal je rokopis ter ga jako pohvalno presodil. — Radoslav